

פרשת משפטים, תשפ"ב: A More Thoughtful Approach to Moral Living
פרשת משפטים, תשפ"ב

1) דברים (ואתחנן) – פרק ד, פסוק לד; פסוק לט

אתה הראת לדעת כי ד' הוא האלקים אין עוד מלבדו.
 וידעת היום והשבת אל לבבך כי ד' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת
 אין עוד.

2) שמות (משפטים) – פרק כב, פסוק יט

זבח לאלהים יחרם, בלתי לד' לבדו.

3) אבן עזרא (שם)

זבח. על דרך הפשט אינו מדבר על ישראל כי כבר הזהיר על זה בדבור שני רק
 בעבור הגר. כתוב אחריו נאמר זה. כי בעבורו נאמר כל שוכב עם בהמה כי כן מנהג
 עם נכרי. והנה על זה התנאי יגור בארץ ישראל שלא ישכב עם בהמה ושלא יזבח
 לעבודת כוכבים. ואמר לאלהים שהיה רגיל לעבדו מקדם. ומלת לאלהים כוללת אף
 המלאכים.

4) שמות (משפטים) – פרק כא, פסוק א

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם.

5) רש"י (שם)

ואלה המשפטים. כל מקום שנאמר "אלה" פסל את הראשונים, "ואלה" מוסיף על
 הראשונים, מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני; ולמה נסמכה פרשת דינין לפרשת
 מזבח? לומר לה, שתשים סנהדרין אצל המקדש (מכילתא).

אשר תשים לפניהם. אמר לו הקב"ה למשה: לא תעלה על דעתך לומר, אשנה להם
 הפרק וההלכה בי או גי פעמים, עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה, ואיני מטריח
 עצמי להבינם טעמי הדבר ופרושו, לכך נאמר אשר תשים לפניהם – כשלהן הערוך
 ומוכן לאכל לפני האדם (שם).

לפניהם. ולא לפני גוים, ואפלו ידעת בדיון אחד שהם דנין אותו כדיני ישראל, אל
 תביאהו בערכאות שלהם, שהמביא דיני ישראל לפני גוים, מחלל את השם ומינקר
 שם ע"ז להשביחה, שנאמר כי לא כצורנו צורם ואיבינו פלילים (דברים ל"ב) –
 כשאויבינו פלילים זהו עדות לעלוי יראתם (תנחומא).

6) ויקרא (קדושים) – פרק כ, פסוק כו

והייתם לי קדשים כי קדוש אני ד' ואבדל אתכם מן העמים להיות לי.

(7) רש"י (שם)

ואבדל אתכם מן העמים להיות לי. אם אתם מבדלים מהם הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנאצר וחבריו; רבי אלעזר בן עזריה אומר מנין שלא יאמר אדם נפשי קצה בבשר חזיר, אי אפשי ללבש כלאים, אבל יאמר אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי? ת"ל ואבדל אתכם מן העמים להיות לי, שתהא הבדלתכם מהם לשמי — פורש מן העברה ומקבל עליו על מלכות שמים (ספרא).

8) שמונה פרקים (Rambam's introduction to Pirkei Avos)

PHILOSOPHERS maintain that though the man of self-restraint performs moral and praiseworthy deeds, yet he does them desiring and craving all the while for immoral deeds, but, subduing his passions and actively fighting against a longing to do those things to which his faculties, his desires, and his psychic disposition excite him, succeeds, though with constant vexation and irritation, in acting morally.

The saintly man, however, is guided in his actions by that to which his inclination and disposition prompt him, in consequence of which he acts morally from innate longing and desire.

Philosophers unanimously agree that the latter is superior to, and more perfect than, the one who has to curb his passions, although they add that it is possible for such a one to equal the saintly man in many regards. In general, however, he must necessarily be ranked lower in the scale of virtue, because there lurks within him the desire to do evil, and, though he does not do it, yet because his inclinations are all in that direction, it denotes the presence of an immoral psychic disposition...

When, however, we consult the Rabbis on this subject, it would seem that they consider him who desires iniquity, and craves for it (but does not do it), more praiseworthy and perfect than the one who feels no torment at refraining from evil; and they even go so far as to maintain that the more praiseworthy and perfect a man is, the greater is his desire to commit iniquity, and the more irritation does he feel at having to desist from it. This they express by saying, (Sukkah 52a) "Whosoever is greater than his neighbor has likewise greater evil inclinations". Again, as if this were not sufficient, they even go so far as to say that the reward of him who overcomes his evil inclination is commensurate with the torture occasioned by his resistance, which thought they express by the words, (Pirkei Avot 5:23) "According to the labor is the reward". Furthermore, they

command that man should conquer his desires, but they forbid one to say, "I, by my nature, do not desire to commit such and such a transgression, even though the Law does not forbid it". Rabbi Simeon ben Gamaliel summed up this thought in the words, "Man should not say, 'I do not want to eat meat together with milk; I do not want to wear clothes made of a mixture of wool and linen; I do not want to enter into an incestuous marriage', but he should say, 'I do indeed want to, yet I must not, for my father in Heaven has forbidden it'".

At first blush, by a superficial comparison of the sayings of the philosophers and the Rabbis, one might be inclined to say that they contradict one another. Such, however, is not the case. Both are correct and, moreover, are not in disagreement in the least, as the evils which the philosophers term such and of which they say that he who has no longing for them is more to be praised than he who desires them but conquers his passion are things which all people commonly agree are evils, such as the shedding of blood, theft, robbery, fraud, injury to one who has done no harm, ingratitude, contempt for parents, and the like. The prescriptions against these are called commandments (mitzvot), about which the Rabbis said, (Yoma 67b:8) "If they had not already been written in the Law, it would be proper to add them"... There is no doubt that a soul which has the desire for, and lusts after, the above-mentioned misdeeds, is imperfect, that a noble soul has absolutely no desire for any such crimes, and experiences no struggle in refraining from them. When, however, the Rabbis maintain that he who overcomes his desire has more merit and a greater reward (than he who has no temptation), they say so only in reference to laws that are ceremonial prohibitions. This is quite true, since, were it not for the Law, they would not at all be considered transgressions. Therefore, the Rabbis say that man should permit his soul to entertain the natural inclination for these things, but that the Law alone should restrain him from them.

9 שפת אמת – פרשת משפטים, שנת תרל"א (וע"ע שנת תרל"ד)

ברש"י מה ראשונים מסיני כו'. והלא כל המצות נאמרו בסיני. אך אא"ז מו"ר זצלה"ה הגיד עמ"ש רש"י ז"ל להבינם טעמי הדבר. למה זה אצל המשפטים. אך עיקר הרצון שידעו שאף המשפטים שמובנין עפ"י שכל האדם עכ"ז הם רק ע"י שכן רצונו ית'. וזהו הטעם שאסור לדון לפני גוים אף שדנין כישראל כי המשפט לאלקים וגם הטעם והסכמת השכל הכל ע"י שכן רצונו יתברך עכ"ד. וז"ש מסיני אף שמובן עפ"י שכל.

10) פרקי אבות – פרק א, משנה א

מִשָּׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמִסֵּרָה לִיהוֹשֻׁעַ, וַיהוֹשֻׁעַ לְזִקְנִים, וְזִקְנִים לְנְבִיאִים, וְנְבִיאִים מִסֵּרָה לְאַנְשֵׁי כְנָסֶת הַגְּדוּלָּה...

11) ר' עובדי' מברטנורא זצ"ל (שם)

מִשָּׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי. אוֹמֵר אָנִי, לְפִי שֶׁמִּסְכַּת זוֹ אֵינָה מִיִּסְדָּת עַל פְּרוּשׁ מִצְוָה מִמִּצְוֹת הַתּוֹרָה כְּשֶׁאָר מִסְכָּתוֹת שֶׁבְּמִשְׁנָה, אֶלָּא כֻּלָּה מוֹסְרִים וּמִדּוֹת, וְחֻכְמֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם גַּם כֵּן חִבְרוּ סִפְרִים כְּמוֹ שֶׁבָּדוּ מִלְּבָם בְּדַרְכֵי הַמוֹסֵר כִּי צָד יִתְנַהֵג הָאָדָם עִם חֵבְרוֹ, לְפִיכָךְ הִתְחִיל הַתַּנָּא בְּמִסְכַּת זוֹ מִשָּׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, לוֹמֵר לָךְ שֶׁהַמִּדּוֹת וְהַמוֹסְרִים שֶׁבָּדוּ הַמִּסְכָּתָא לֹא בָּדוּ אוֹתָם חֻכְמֵי הַמִּשְׁנָה מִלְּבָם, אֶלָּא אֵף אֵלּוּ נֶאֱמָרוּ בְּסִינַי:

12) ויקרא (אחרי מות) – פרק יח, פסוק ה¹

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקְתֵי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם אָנִי ד'.

13) בראשית (וירא) – פרק כ, פסוקים ט-יא (ע"פ מלבי"ם זצ"ל)

וַיִּקְרָא אַבְרָהָם לְאַבְרָהָם וַיֹּאמֶר לוֹ מָה עָשִׂיתָ לָנוּ וְיָמָה חֲטָאתִי לָךְ כִּי הִבֵּאתָ עָלַי וְעַל מְמַלְכְּתֵי חֲטָאָה גְּדוֹלָה מֵעַשִׂים אֲשֶׁר לֹא יַעֲשׂוּ עֲשִׂיתָ עִמָּדִי. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם לְךָ אֶל אַבְרָהָם מָה רָאִיתָ כִּי עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין יִרְאֶת אֱלֹקִים בְּמָקוֹם הַזֶּה וְהִרְגוּנִי עַל דְּבַר אִשְׁתִּי.

¹ ע"פ ספר ייטב לב, ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים זי"ע [1808-1883]